

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗΝ ΘΕΩΡΙΑΝ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ, ΤΟΥ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ΥΠΟ ΑΝΔΡ. ΣΑΟΥΝΑΤΣΟΥ

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὁ κλάδος τῆς βιολογίας ὁ ἔχων ὡς ἀντικείμενον τὴν ἐρωτικὴν ζωὴν τοῦ ἀτόμου ἔλαβε μίαν ἀνάπτυξιν ἐντελῶς ἐξαιρετικὴν. Τὰ φαινόμενα τῆς ἐρωτικῆς ζωῆς ἐξητάσθησαν ἀπὸ ἐντελῶς νέων ἀπόψεων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τῆς ψυχαναλύσεως τὴν ὁποίαν ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης Sigm. Freud ἀνήγαγεν εἰς πλήρη ψυχολογικὴν βιολογικὴν καὶ κοινωνιολογικὴν θεωρίαν. Τὰ βιολογικὰ συμπεράσματα τῆς θεωρίας ταύτης ἀφορῶντα ἰδίως τὴν ἐρωτικὴν ἀτομικὴν ζωὴν εἶνε λίαν ἐνδιαφέροντα διὰ τὴν βιολογίαν καὶ τὴν κοινωνιολογίαν.

Ἐρευνῶντες τὴν ἐρωτικὴν ζωὴν ἀπὸ βιολογικῆς καὶ κοινωνιολογικῆς ἀπόψεως εὐρίσκωμεν ὅτι ὑφίστανται ἄφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἀτομικὴ ἐρωτικὴ ὀργάνωσις ἀποτελουμένη, ἀπὸ τοῦ σύνολον τῶν μεταβαλλομένων ἐρωτικῶν τάσεων τοῦ ἀτόμου καὶ ἄφ' ἑτέρου ἡ κοινωνικὴ ἐρωτικὴ ὀργάνωσις ἀποτελουμένη ἀπὸ τοῦ σύνολον τῶν ἐρωτικῶν τάσεων καὶ σχέσεων τῶν ὑφισταμένων εἰς τὸν κοινωνικὸν ὀργανισμόν. Ἡ κοινωνικὴ ἐρωτικὴ ὀργάνωσις περιλαμβάνει κατὰ μέγα μέρος τὰς μορφὰς τῆς οἰκογενείας καὶ ἀκολουθεῖ εἰς τὰς γενικὰς γραμμὰς τῆς ἐξελίξεως τῆς τὴν αὐτὴν πορεύειν, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ καὶ ἡ ἀτομικὴ ἐρωτικὴ ὀργάνωσις.

Ἐν τούτοις ὅμως παρὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν γενικῶν γραμμῶν τῆς ἐξελίξεως ἡ κοινωνικὴ ἐρωτικὴ ὀργάνωσις δὲν δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἀπλῶς διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐρωτικῶν τάσεων τοῦ ἀτόμου. Ἡ κοινωνικὴ ἐρωτικὴ ὀργάνωσις ἀποτελεῖ ἰδιαιτέρον κοινωνικὸν φαινόμενον εἰς τὴν διάρθρωσιν τοῦ ἔθνους ὡς τοιοῦτου παρατηροῦμεν τὰς αὐτὰς θεμελιώδεις κατευθύνσεις τὰς ὁποίας ἀνευρίσκωμεν καὶ εἰς τὴν ἀτομικὴν ἐρωτικὴν ὀργάνωσιν. Ἐν γένει δὲ παρὰ τὰς μεταξὺ τῆς ἀτομικῆς καὶ

κοινωνικής έρωτικής οργανώσεως παρουσιαζόμενας αναλογίας ή άτomic-
κή έρωτική οργανώσις (ώς βιολογική κατάσταση) δέν επαρκεί έπως κα-
θορίση την κοινωνικήν έρωτικήν οργανώσιν.

Οι θεμελιώδεις βιολογικοί νόμοι οί διέποντες την άτομικήν έρωτικήν
οργανώσιν είνε κυρίως δύο 1) ο νόμος της ένοποιήσεως των μερικων έ-
ρωτικών τάσεων (unification des tendances partielles) και 2) ο νό-
μος της ανακαλύψεως ή αντικαταστάσεως του έρωτικού αντικειμένου
(découverte de l'objet sexuel). Προς κατανόησιν των νόμων αυτών είνε
ανάγκη να ανατρέξωμεν εις την παιδικήν έρωτικήν ζωήν, βάσιν της
άτομικής έρωτικής ζωής.

Έσφαλμένως πιστεύεται συνήθως ότι ή έρωτική, ζωή του άτόμου
άρχεται κατά την έφηβικήν ηλικίαν. Η πλάνη αυτή είναι άπόρρητα
της αντίληψεως συμφώνως προς την όποίαν ή έρωτική διέγερσις προ-
έρχεται άπό την συστώρουσιν του γεννητικού υγρου. Αντιθέτως σήμε-
ρον διδάσκειται ότι ή έρωτική ανάγκη (Libido) είναι, τό άποτέλεσμα
ένος βιο-φυχικού μηχανισμού πολυσυνθέτου, σχηματιζόμενου άπό της
παιδικής ηλικίας.

Η παιδική έρωτική ζωή είναι ίδίως άυτοέρωτική, και συνίσταται
εις την διέγερσιν διαφόρων έρωτικών ζωνών (zones erogènes) του σώ-
ματος. Μερικαί και διάφοροι έρωτικοί τάσεις κακώς συνδεσμέται κα
ανεξάρτητοι άλλήλων τείνουν εις την πραγματοποίησιν μιας έρωτικής
ήδονης. Αί τάσεις αυτές κατά την έφηβικήν ηλικίαν ένοκοιοϋνται, υπο-
τάσσονται εις την καθάρως γεννητικήν τάσιν και σχηματίζουν μίαν όρ-
γάνωσιν ικανήν να πραγματοποιήτη τόν τελικόν έρωτικόν σκοπόν, σχε-
τικόν με ένα νέον έρωτικόν αντικείμενον διάφορον του υποκειμένου. Τοί-
σουτοτρόπως τό έρωτικόν ένοτικον τίθεται πλέον εις την έξυπηρέτησιν
του σκοπου της άνεκπραγωγής και της δικιωνίσεως του είδους. Αλλά
τό άποτέλεσμα τοϋτο άπιτυγχάνεται κατόπιν μακράς προσπάθειας και
έξελλξεως, εις την όποίαν διακρίνομεν διαφόρους διαμέσους σταθμούς.

Ο νόμος της ανακαλύψεως ή αντικαταστάσεως του έρωτικού αντι-
κειμένου είναι περισσότερον πολύπλοκος. Κατ' αρχάς τό άτομον αισθά-
νεται κλίσιν προς πρόσωπα του άυτου φύλου ή κλίσις αυτή όταν έμφα-
νίζεται έπιμόνως και διαρκώς καταλήγει εις την όμοφυλίαν (homose-
xualité, inversion). Κατά δεύτερον λόγον ή κλίσις είναι ισχυρά προς
πρόσωπα συνδεόμενα μετά του έγούμου διά συγγενείας (αιμομιξία). Η
μήτηρ άποτελεί κατά την περίοδον ταύτην τό σκουδαίότερον έρωτικόν
αντικείμενον ή ανάμνησις του θηλάζματος (βηλ. πράξεως ή όποία κατά
την γνώμην διασήμων παιδολόγων έχει άνημφισθητήτως έρωτικόν χα-
ρακτήρα) συντελεί εις την μόρφωσιν της άκαταμαχητήτου έρωτικής τά-
σεως προς την μητέρα. Τέλος, ή αντικατάστασις ή μάλλον ή ανακάλυ

φ.ς της γυναικός ως έρωτικό αντικείμενο επέρχεται όριστικώς μετά την άκταλλαγήν του άτομου από τας όμοφυλικάς και αιμομεικτικές τάσεις.

Κατά συνέπειαν ένοποιήσας τών μερικών έρωτικών τάσεων και ανακλύψας του έρωτικού αντικειμένου άποτελοϋν τας σύπώσεις κατευθύνσεις τας διεκούς τήν άτομικήν έρωτικήν όργάνωσιν εις τας διάφορα στάδια της εξέλιξός της.

Η κοινωνική έρωτική όργάνωσις έλαβε διάφορους μορφάς τας όποιάς δυνάμεθα να όπαγάγωμεν εις τούς αύτους δύο θεματώσεις νόμους. Αί μορφάι αύται έμελετήθησαν υπό τήν έθνογραφικήν κοινωνιολογίαν (έρωτής της όποιας όπήρξεν ο L. Morgan) εις τούς διάφορους πρωτογόνους λαούς. Επί τη βάσει της μελέτης ταύτης διαγράφη ή πιθανή εξέλιξις τών μορφών της οικογενείας κατά τήν άγρίαν και βάρβαρικήν έποχήν της άνθρωπότητος μέχρι της έμφανίσεως της πατριαρχικής οικογενείας και του πατρικού δικαίου.⁽¹⁾ Τας όποθέσεις του Morgan άνέπτυξε και έσυστηματοποίησεν ο Fr. Engels⁽²⁾, ο δε Cunow εισηγάγα τροποποιήσεις τινάς εις τήν σειράν τών όποθέσεων αύτών.⁽³⁾ Καθ' ήμάς, ή κοινωνική έρωτική όργάνωσις διέπεται από τούς νόμους της ένοποιήσεως τών τάσεων και της ανακλύψεως του αντικειμένου χωρίς να άποκλείεται ή επίδρασις τών οικονομικών αίτίων (βλ. εις τήν δευτέραν μορφάν του αντίστοιχόντος εις τας οικογενειακάς μορφάς δικαίου ως θέλομεν δείξει περαιτέρω.

Κατά τήν προϊστορικήν έποχήν άνευρίσκομεν εις τήν κοινωνικήν έρωτικήν όργάνωσιν δύο θεσμούς άρκετά σημαντικούς διά τήν θεματίωσιν τών όποθέσεων μας: οί θεσμοί αύτοι είναι αι όμοφυλικαί συγκεντρώσεις και ή όμαίμων αινογένεια. Τόν πρώτον θεσμόν έμελέτησεν (βλ. εις ο J. Bloch εξέτασας τήν έρωτικήν αντίστροφήν ή όμοφυλίαν, οϋχι μόνον υπό παθολογικής αλλά και υπό άνθρωπολογικής άπόψεως.⁽⁴⁾ Ο J. Bloch έδειξε πρώτος τήν μεγάλην σημσίαν της όμοφυλίας και εις αύτούς τούς πολιτισμένους λαούς της άρχαιότητος. Κατ' αύτόν ή όμοφυλία είναι (βλ. εις λαν διαδεδομένη εις τούς άγρίους και πρωτογόνους λαούς. Έξ άλλου τήν έμαίμονα οικογένειαν άπαντώμεν ως τήν σειράν τών όποθέσεων του Morgan.

Η σημσίαι τών όμοφυλικών συγκεντρώσεων και της όμαίμονος

1) L. Morgan «Αρχαία Κοινωνία».

2) «Η καταγωγή της οικογενείας, της ιδιοκτησίας και του Κράτους».

3) «Αί οικονομικαί βάσεις της μητριαρχικής οικογενείας».

4) «Beiträge zur Aetiologie der Psychopathia sexualis».

οικογενείας εἰς τὰς ἀπαρχὰς τοῦ σχηματισμοῦ τῆς κοινωνικῆς ἐρωτικῆς ὀργανώσεως εἶναι εὐνόητος. Ἡ ὑπερξίς τῶν δύο αὐτῶν θεσμῶν ἀποδεικνύει ὅτι εἰς τὴν κοινωνικὴν ἐρωτικὴν ὀργάνωσιν τὰ πρῶτα ἐρωτικὰ ἀντικείμενα τοῦ ἀτόμου ἦσαν πρόσωπα τοῦ αὐτοῦ φύλου καὶ πρόσωπα συνδεόμενα μετ' αὐτοῦ διὰ συγγενείας καὶ ὅτι αἱ μορφαὶ τῆς οικογενείας ὑπέστησαν μίαν ριζικὴν ἐξέλιξιν ἀπὸ τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ὁ καθωρισμὸς τῆς γυναικὸς ὡς ἐρωτικοῦ ἀντικείμενου, δὲν ἔχει ἀκόμη ἐπέλθει εἰς τὴν κοινωνικὴν ἐρωτικὴν ὀργάνωσιν ὡς τοιαύτην.

Παράλληλως ὅμως πρὸς τὰς ὁμοφυλιακὰς συγκεντρώσεις καὶ τὴν ἐμαίμονα οἰκογένειαν παρατηροῦμεν θεσμοὺς οἱ ὅποιοι ἔχουν προφανῶς ὡς λόγον ὑπάρξεως τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνεπτυγμένων φυσιολογικῶν ἐρωτικῶν σκοπῶν τοῦ ἀτόμου δηλ. τὴν συνουσίαν καὶ τὴν ἀναπαραγωγὴν. Ἄλλ' οἱ θεσμοὶ οὗτοι (καὶ τοῦτο δέον ἰδίως νὰ τονισθῆ) ἔχουν ὅλως ἐξαιρετικὸν χαρακτῆρα ἰδίως ἐν σχέσει μετὰ τὸν κανονικὸν χαρακτῆρα τῶν ὁμοφυλιακῶν συγκεντρώσεων. Ἡ συνουσία κατὰ τὴν περίοδον ταύτην εἶνε μία πρᾶξις ἐντελῶς περιστατικῆ· δὲν ἀποτελεῖ εἰσέτι τὸν κύριον τύπον διὰ τὴν κοινωνικὴν ἐρωτικὴν ὀργάνωσιν. Ὁ ὁμαδικὸς γάμος (polygamy de groupe) δηλ. ἡ ἐλευθερὰ ἐπαφὴ τῶν δύο φύλων (ἢ ὅποια κατὰ τὸν Morgan ἀποτελεῖ, τὴν ἀτελεστάτην καὶ κατωτάτην μορφήν τῆς οικογενείας) ἀποτελεῖ κυρίως λόγῳ τῆς χαλαρότητος αὐτοῦ μίαν σφραγιστάτην ἐνδειξίν τοῦ περιστατικοῦ χαρακτῆρος τῆς συνουσίας κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Τὸν χαρακτῆρα τοῦτον ἀνευρίσκομεν ἀκόμη εἰς τοὺς γάμους τῆς Vallisneria τῶν ὁποίων προηγείται πρὸ ὁρόντου ἀγῶν καὶ τοὺς ὁποίους συνήθως ἐπικολουθεῖ ὁ φόνος τοῦ ἀρρενοῦ.

Κατὰ συνέπειαν οἱ θεσμοὶ οἱ τείνοντες κατὰ τὴν περίοδον ταύτην εἰς τὴν ἐκφυλοποίησιν τῶν φυσιολογικῶν ἐρωτικῶν ἐνστίκτων ἔχουν εἰς τὴν κοινωνικὴν ἐρωτικὴν ὀργάνωσιν ἓνα ἐντελῶς ἐξαιρετικὸν καὶ περιστατικὸν χαρακτῆρα ἐναντι τῶν ὁμοφυλιακῶν συγκεντρώσεων καὶ τῆς ὁμαίμονος οικογενείας, ὑφίστανται δὲ παράλληλως πρὸς τὰς τελευταίας. Ἀπ' ἐτέρου-συνολικῶς ἡ κοινωνικὴ ἐρωτικὴ ὀργάνωσις ἐμφανίζει ἐξαιρετικῶς σαφῆ τὸν διαφορισμὸν τῶν μερικῶν ἐρωτικῶν τάσεων. Οὐδεὶς ἐρωτικὸς σκοπὸς κυριαρχεῖ αὐτῆς· περισσότεροι ὑφίστανται παράλληλως. Τὸ ἐρωτικὸν ἀντικείμενον δὲν εἶνε ἀέμῃ ἀποκλειστικῶς καθωρισμένον.

ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας ἀναπτύσσεται ὁ μητρικὸς οἶκος καὶ τὸ μητρικὸν δίκαιον. Ἡ μητριαρχικὴ οἰκογένεια δὲν ἀποτελεῖ κυρίως ἐρωτικὴν ἀλλὰ μᾶλλον οἰκονομικὴν ὀργάνωσιν. Ἡ ἀπουσία τοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ τὸν μητρικὸν οἶκον καὶ ὁ τρόπος τῆς ὀργανώσεως αὐτοῦ εἶνε ἰσχυ-

ρά έρείσματα τής γνώμης ταύτης. 'Η δλη σύνθεσις τής κοινωνικής έρωτικής οργανώσεως κατά τήν έποχήν ταύτην επιτρέπει τήν όπε των οικονομικών αίτίων καθοριζομένην ανάπτυξιν του μητρικού είκcu και του μητρικού δικαίου. 'Η γυνή αποτελεί αυτόνομον άτομικότητα ή όποια επιβάλλεται εις τήν οικογένειαν· δέν αποτελεί ακόμη έρωτικόν αντικείμενον όποτεταγμένον εις τόν άνδρα,

'Αλλ' έν τή μεταξύ ή κοινωνική έρωτική οργανώσις διέρχεται τήν πλέον άποφασιστικήν περίοδον τής εξέλιξέως τής. Οι διάφοροι έρωτικοί θεσμοί οι μη έξυπηρετούντες τόν σκοπόν τής αναπαραγωγής του είδους βαθμιαίως όποχωροδν και εξαφανίζονται καθόσον αναπτύσσεται ή κίνησις προς ένοποίησην των μερικών έρωτικών τάσεων. Εις τήν όποχώρησιν των διχέσεων έρωτικών θεσμών παρατηρούμεν τήν λειτουργίαν του νόμου τής ένοποιήσεως των μερικών έρωτικών τάσεων.

'Αλλ' ή ένοποίησις των μερικών έρωτικών τάσεων καθιστά άναγκαζον και τόν καθορισμόν τής γυναικός ως μοναδικού και άποκλειστικού έρωτικού αντικειμένου. 'Η καθυπόταξις τής γυναικός και ό σχηματισμός ένός νέου οικoγενειακού οργανισμού πρόκειται να αποτελέσουν έφεξής τήν βάση τής κοινωνικής έρωτικής οργανώσεως. Εις τό σημειον τουτο παρατηρούμεν τήν λειτουργίαν του νόμου τής άντικαταστάσεως ή τής άνακαλύψεως του έρωτικού αντικειμένου.

'Η ριζική όμως αύτή μεταβολή εις τήν κοινωνικήν έρωτικήν οργανώσιν δέν έπραγματοποιήθη χωρίς να προηγηθη ένας σκληρότατος άγών μεταξύ των δύο φύλων. 'Η άπαίτησις του άνδρός όπως καταστήσῃ τήν γυναίκα άποκλειστικόν έρωτικόν αντικείμενον και τήν χρησιμοποιήσῃ έντός τής οικογενείας δια τόν σκοπόν τής αναπαραγωγής και τής διαίωσίσεως του είδους συνήνεργε αντίστασιν εις τας γυναικείας όμάδας. Σημεια του άγώνος των δύο φύλων συναντώμεν εις τούς περιέργους γάμους τής Vallisneria εις τούς όποιους τήν συνουσίαν έπικολοθβει συνήθως ό φόνος του άρρενος.

Τό τέμα του άγώνος τουτου, ό τελικός σταθμός τής έλης εξέλιξεως εις τήν κοινωνικήν καθώς και εις τήν άτομικήν έρωτικήν οργανώσιν εινε ή ύπαγωγή του έρωτικού ένστικτου εις τόν σκοπόν τής αναπαραγωγής και τής διαίωσίσεως του είδους. 'Η άτομική έρωτική οργανώσις τριουτετρόπως εξειλιγμένη εινε, κατά τήν έκφρασιν του Sigm. Freud, «la seule fonction de l'organisme vivant qui dépasse l'individu et assure son rattachement à l'espèce». 'Η νίκη του άρρενος εις τόν άγώνα των φύλων και ό σχηματισμός τής πατριαρχικής οικογενείας άποτελοδν δια τήν κοινωνικήν έρωτικήν οργανώσιν τά γεγονότα έκείνα τά όποια εξασφαλίζουν τόν σύνδεσμον του άτόμου προς τό είδος. Δια του σχηματισμού τής πατριαρχικής οικογενείας ή κοινωνική έρωτική όργα-

νωσις ἐξυπηρετεῖ πλέον τὸν σκοπὸν τῆς ἀνεπιπαραγωγῆς καὶ τῆς διακωνίσεως τοῦ εἴδους.

Ὁ ὀργανισμὸς τῆς πατριάρχικης οἰκογενείας διαφέρει τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς μητριάρχικης οἰκογενείας ὄχι μόνον κατὰ τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἀνδρός ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν. Ὁ μητρικὸς οἶκος δὲν περιλαμβάνει τὸν ἄνδρα καὶ διὰ τοῦτο ἀποτελεῖ κυρίως οἰκονομικὴν ὀργάνωσιν τοῦναντίον ὁ πατρικὸς οἶκος περιλαμβάνει καὶ τὴν γυναῖκα· ἀποτελεῖ ἰδίως ἐρωτικὴν ὀργάνωσιν.

